

УДК 346.1(043.2)

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК БАГАТОРІВНЕВА СИСТЕМА: СУТНІСТЬ, БАЗОВІ ЕЛЕМЕНТИ ТА ПРОБЛЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Студ. А.В.Хмарська, гр. БФск-1-17

Науковий керівник ст. викл. Черниш О.В

Київський національний університет технологій та дизайну

Метою публікації є дослідження економічної безпеки як багаторівневої системи з метою визначення основних елементів та проблем стратегічного забезпечення.

Результати дослідження. Сучасна економіка України знаходиться в умовах постійного впливу чинників зовнішнього і внутрішнього середовища. Така нестабільність вимагає від держави, суспільства, суб'єктів господарювання пошуку не тільки шляхів адаптації до змінних умов, а й запровадження заходів забезпечення системи економічної безпеки країни. Актуальність даної проблеми зростає внаслідок прискорення глобалізації світової економіки і постійної участі України в цих процесах, особливо пов'язаних із її вступом до асоційованого членства з Європейським Союзом.

У даних умовах посилюються проблема внутрішньої регіональної економічної безпеки України у зв'язку із загостренням політичної ситуації в країні. Ці проблеми вимагають перегляду існуючих концепцій економічної безпеки і удосконалення пріоритетних шляхів її забезпечення. Розв'язання проблеми економічної безпеки постійно знаходиться в центрі уваги українських і зарубіжних вчених.

Визначень поняття економічної безпеки, наведених у публікаціях вітчизняних і зарубіжних учених, свідчить про різноманітність його трактування. Пояснюється це тим, що категорія «економічна безпека» порівняно недавно стала повноправним об'єктом вивчення економічної науки. Проте розвиток досліджень у цьому напрямі відбувався досить інтенсивно, про що свідчить низка фундаментальних наукових праць.

Щоб усвідомити значення категорії «економічна безпека держави» вважаємо за потрібне спочатку охарактеризувати термін «безпека». В економічній літературі наведено декілька визначень поняття «безпека», серед яких, на нашу думку, доцільно виділити такі положення:

- безпека — це стан захищеності певного об'єкта;
- безпека є універсальним ключовим зв'язуючим елементом у системі категорій «економіка і безпека»;
- головними у визначеннях безпеки є терміни «захищеність», «відсутність небезпек», «збереження», «надійність», «захист від небезпеки (загроз)», «спокій», «незалежність», «стабільність».

Узагальненою є позиція Л. Абалкіна, який визначає економічну безпеку як сукупність умов і чинників, що забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність та стійкість, здатність до постійного оновлення й самовдосконалення. [1].

Таким чином, економічну безпеку в одних випадках трактують як сукупність умов і чинників, що забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність і стійкість, здатність до постійного оновлення і самовдосконалення; в інших – як стан і тенденції розвитку захищеності життєво важливих інтересів суспільства та його структур від внутрішніх і зовнішніх загроз, а також результат соціальної діяльності щодо забезпечення безпеки особи, суспільства, держави. Нарешті, існує розуміння безпеки як такий стан економіки, за якого забезпечується усунення або нейтралізація загроз корінним національним інтересам країни і самому її існуванню. Тобто наявні визначення економічної

безпеки розкривають окремі складові частини цього багатогранного та багатофункціонального явища. Але у своїй єдності вони дають всебічне його розуміння.

Наука, яка займається вивченням теоретико-методологічних засад забезпечення економічної безпеки держави має назву «екосестейт». Економічна безпека держави або екосестейт як наука почала розвиватися в Україні з кінця 90-х років ХХ століття. Назва науки походить від англійської «economic security of state» – економічна безпека держави, скорочено – екосестейт. Екосестейт як наука повинна мати власну методологію наукових досліджень, що відрізняють її від інших наук. Одним із перших дослідників цієї проблематики став Г. Пастернак-Таранушенко, який системно сформулював основи сучасної науки про економічну безпеку – екосестейт[2].

Вивчення питання сутності економічної безпеки передбачає розгляд таких базових елементів як об'єкт та суб'єкт. *Об'єктами* національної економічної безпеки є держава, суспільство, домогосподарство, окремі громадяни, підприємства, установи, організації, окремі території, а також основні елементи економічної безпеки. Одночасно держава є не тільки об'єктом, але й основним *суб'єктом економічної безпеки*, що здійснює свої функції в цій сфері через органи законодавчої, виконавчої та судової гілок влади.

Першочерговим значенням при створенні та забезпеченні системи економічної безпеки, як складової цілісної системи національної безпеки держави має визначення національних економічних інтересів. Адже саме від цього залежить вироблення 10 ефективних засобів їх реалізації і захисту, а розробка концепції і стратегії забезпечення економічної безпеки завжди спирається на довгострокові національні економічні інтереси.

Національні економічні інтереси - це життєво важливі матеріальні, інтелектуальні цінності, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує економічний суверенітет держави, її незалежність у розробці економічної політики та реалізації управлінських рішень, стійкість національної економіки, її відтворення та прогресивний розвиток.

На сьогодні *головними проблемами забезпечення економічної безпеки країни є:*

- загострення економічної кризи в умовах ведення військових дій;
- зростання корупції; погіршення добробуту населення та зростання рівня безробіття;
- тінізація економіки; різке зниження реального рівня ВВП;
- втрата інвестиційної привабливості держави на світовому ринку.

Світовий досвід розв'язання проблем економічної безпеки свідчить про необхідність удосконалення концептуального забезпечення економічної безпеки у зовнішньоекономічній сфері України, використання позитивних ознак глобалізації для цілей суспільного розвитку держави та пріоритетності забезпечення національних економічних інтересів під час формування зовнішньої та внутрішньої політики

Висновки. Отже, з урахуванням викладеного вище можна зазначити що економічна безпека потребує постійного вивчення в сфері концентрації зусиль і ресурсів, визначення чітких пріоритетів економічної політики держави, за для забезпечення стабільного розвитку країни. На сучасному етапі розвитку, який характеризується посиленням процесів глобалізації, що зумовлює появу високого рівня нестабільності та незвичності впливу окремих факторів, ефективним методом забезпечення економічної безпеки країни є адаптація до зовнішнього середовища, що постійно змінюється.

Ключові слова: економічна безпека, елементи системи, об'єкт, суб'єкт, механізм забезпечення економічної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абалкін, Л. Логіка економічного зростання [Текст] / Абалкін Л. - М.: Інститут економіки РАН, 2002. - 228 с.
2. Пастернак-Таранушенко Г. А. Економічна безпека держави / Г. А. Пастернак-Таранушенко. — К. : Ін-т держ. упр. і самоврядування при КМ України, 1994. — С. 112.